

KİTAP OKUMA ETKİNLİKLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞINA YÖNELİK TUTUMA ETKİSİ

THE EFFECT OF BOOK READING ACTIVITIES TO ATTITUDE OF THE READING HABIT

Osman FESLİKAN

Hava Astsubay Meslek Yüksekokulu, İzmir, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7920-2868>

ofeslikan@gmail.com

Ali TÜRKEL

Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4743-8766>

ali.turkel@deu.edu.tr

Received: 05-01-2021

Accepted: 20-03-2021

Published: 30-07-2021

Suggested Citation:

Feslikan, O., & Türker, A. (2021). Kitap okuma etkinliklerinin okuma alışkanlığına yönelik tutuma etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 10(4), 243-257.

This is an open access article under the [CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Öz

Günümüzde okumanın eylemsel boyutu hemen hemen herkes için geçerli bir alışkanlık veya yaşam biçimine dönüşmesi, ayırt edici özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının eğitilenlere en önemli katkısı, okuma alışkanlığına karşı olumlu bir tutum ve bunun sonucunda okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Bu çalışmada, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına olumlu yönde katkıda bulunmak amacıyla; günlük kitap okuma dersi, ödüllü kitap okuma yarışmaları ve “Biz Bu Ay Ne Okuyoruz? Uygulaması” etkinlikleri yapılmıştır. Bu etkinlikler öncesinde öntest, sonrasında sontest uygulanmıştır. Çalışma tek gruplu yarı deneysel desenli araştırma yöntemine göre yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, araştırmanın yapıldığı meslek yüksekokulunda eğitim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. “Rastlantısal örneklem” yöntemine göre belirlenen örneklemi ise birinci sınıf düzeyinde 50, ikinci sınıf düzeyinde 54 öğrenci olmak üzere toplam 104 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilmiş, geçerliği ve güvenilirliği önceden saptanmış “Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney sürecinde uygulanan kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı ve olumlu olarak etkilediği (bağımlı iki örnek t-Testi sonuçlarına göre öğrencilerin öntest puan ortalamaları: 107.00 sontest puan ortalamaları: 129,92) sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Terimler: Okuma, okuma etkinlikleri, okuma alışkanlığı, okuma tutumu.

Abstract

Today, while the operational dimension of reading applies to almost everyone, it becomes a habit or lifestyle, and it is a distinctive feature. In this context, the most important contribution of the educational institutions to the educated is to gain a positive attitude towards the reading and the habit of reading. In this study, an application that includes daily reading lectures, award-winning book reading competitions and an activity called “What are we reading this month?” has been created in order to contribute positively to students' attitudes towards reading. Pre - test and post - test has been applied before and after the curriculum. The study has been conducted according to a single group quasi-experimental design method. The universe of the study has consisted of all students studying at vocational high school. The sample that has been determined according to the random sample method has consisted of 50 students in the first grade level and 54 students in the second grade level and they are 104 students in total. In the study, its validity and reliability have been predetermined and “Attitude Toward Reading Habits Scale” (Gömleksiz, 2004) has been used. In consequence of research, it has been concluded that the book reading activities applied in the experimental process affected students' attitudes towards reading habits in a significant and positive way (pre-test mean scores of students: 107.00 posttest mean scores: 129,92).

Keywords: Reading, reading activities, reading habits, reading attitude.

GİRİŞ

Dilin en temel özellikleri arasında, bireyler arasında etkileşim ve iletişim sağlayan doğal bir araç olması gösterilebilir. İnsanlar arasındaki iletişim, dilin temel beceri alanlarıyla gerçekleşmektedir. Konuşma, dinleme, yazma ve okuma becerileri dört temel dil becerisi olarak görülmekte olup anadili etkin olarak kullanabilmek için bu becerilere hâkim olmak gerekmektedir (Türkel ve Ünlüçömert, 2013:1347). Bu beceriler anlama ile anlatma becerileri olarak iki ana başlıkta toplanmaktadır. Okuma ile dinleme, dilin “anlama” bölümünü; konuşma ile yazma becerisi ise dilin “anlatma” bölümünü oluşturmaktadır (Yıldız ve Yavuz, 2012: 320-321). Dil bütününe parçaları olan bu beceri alanları veya bölümler birbiriyle ilişkilidir ve hepsi bir bütün olarak iletişimi sağlamaktadır.

Anlama ya da temel bilgi edinme aracı olması yönüyle okuma, İşeri'nin (1998:15-16) ifade ettiği gibi çağımızda aydınlanmada, bilgilenmede, özgürce düşünebilmede, bireylerin varoluşlarını sorgulamada yardımcı olan en etkin yollardan biridir ve dil becerileri içinde öğrenmenin önemli kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Okuma eylemi aklımıza hemen “kitap” olgusunu getirir de kimi zaman özel alan bilgisine sahip olmayı gerektirebilmektedir. Çünkü insan, sadece bir okuma parçasını veya metni okumaz, bazen bir tablonun, bazen bir şeklin veya resmin, fotoğrafın okumasını da yapabilir. Böylece okumanın, “anlama” özelliği karşımıza çıkmaktadır. Anlama özelliği ise okumanın insan yaşamı boyunca devamlı olmasını ve süresiz bir eylem olmasını kapsamaktadır. Çünkü okumanın beceri olarak kazanılması, bireye, dil ile yaşamın pek çok alanını kavrama olanağı sunmaktadır (İnnalı ve Aydın, 2014: 653).

Alışkanlıklarla ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde, özellikle yinelenen davranışlara vurgu yapıldığı görülmektedir. Okumak, alışkanlığa dönüşürse “okuma alışkanlığı” kavramı karşımıza çıkmış olmaktadır (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009: 24). Odabaş, Odabaş ve Polat (2008: 435) ise okuma alışkanlığını, bireylerin yaşamları boyunca bilgilerini, becerilerini, anlayışlarını güçlendirip artıran ve bu değerlerin yaşamın her anında olmasını sağlayan alışkanlık olarak tanımlar. Bircan ve Tekin (1989: 395) ise okuma alışkanlığını: “Okuma eylemini gereksinim hâline getirmek, hayatın bir parçası olarak görmek” şeklinde tanımlamaktadır.

Tutumların birçoğu bireylerin koşullanması yolu ile sonradan oluşur. Bunun ise temelinde aile, kültür ve bireysel özellikler gibi birçok faktör bulunmakta olduğu söylenebilir. Tutumlar, ailede edinileceği gibi ileri yaşlarda kazanılan deneyimler aracılığıyla sosyal çevrede de edinilebilir. Sosyal çevre etkisi, bir başka deyişle başta eğitim kurumları olmak üzere bireyin içinde yaşadığı ortamın belirleyici etkisidir (Öncül, 2000: 1083). Tutumların değiştirilebilir, geliştirilebilir özelliği nedeniyle okumanın kazandırılmasında ve okuma alışkanlığına yönelik tutumun olumlu olarak şekillendirilmesinde, çevrenin yani eğitim sürecinin katkısı büyüktür. Eğitim sürecinin bu anlayışa göre düzenlenmesi, okuma alışkanlığına yönelik tutumu da olumlu yönde şekillendirecektir (Balcı, 2009: 29). Öğrenciler okumaya yönelik farklı seviyede ve şekilde tutumlarla sınıflara gelmektedir. Bu durum, öğrencinin dersle ilgili etkinliklere katılımını ve okuma alışkanlığı kazanmasını yakından ilgilendirmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının okuma ile ilgili tecrübelerine bağlı olduğu söylenebilir (Yurdakal ve Susar Kırmızı, 2019). Eğitim süreci dışında bireyin okumaya yönelik tutumunu; aile bireylerinin eğitim seviyesi, okuma araçları, çocuğun sosyal çevresini oluşturan bireylerin okumaya ilişkin tutumu da etkileyebilmektedir (Kanmaz ve Saracaloğlu, 2012: 766). Okuma alışkanlığına yönelik olumlu tutumun gelişmesi, bu faktörlerin birinin ya da birkaçının bir araya gelmesi ile mümkün olmaktadır.

Alanyazında okuma alışkanlığı ve tutumla ilgili birçok araştırma yapıldığı görülmektedir, bu çalışmalardan bazılarında aşağıda değinilmiştir. Aslantürk (2008) tarafından okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine yapılan araştırmada örneklem olarak 151 sınıf öğretmeni aday ve 203 sınıf öğretmeni belirlenmiştir. Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir: Sınıf öğretmenlerinin ve adayların okuma ilgisi “orta” düzeydedir ancak öğretmen adaylarının okumaya yönelik ilgisinin daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kızların erkeklere oranla okuma ilgi ve alışkanlığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hanedar (2011) tarafından okumaya yönelik alışkanlık ve okuduğunu anlama becerisi üzerine yapılan araştırmada, 8. sınıfta öğrenim gören 300 öğrenciden oluşan örneklem üzerinden; okuma alışkanlığı ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla

veri toplanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, bir metni anlamada, yorumlamada ve çözümlemede öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının, olumlu ve anlamlı şekilde etkili olduğu ortaya konmuştur. Ünal (2012) tarafından okuma tutumları ve okuma ilgileri ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada 103 öğrenci örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda şu sonuçlara varılmıştır: Okumaya, öğrencileri önemli oranda anne ve babalarının yönlendirdiği belirlenmiştir. Okumaya ilişkin tutum ve okuduğunu anlama seviyeleri incelendiğinde, olumlu ve yüksek bir ilişki belirlenmiştir. Ayrıca, kız öğrencilerin okuma ve anlamada daha başarılı olduğu görülmüştür. Uslu Üstten ve Pilav (2014) tarafından öğrencilerin okumaya karşı ilgileri ve okuma alışkanlıklarını inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Örneklem olarak 242 öğrenci belirlenmiştir. Veriler, anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda şu sonuca varıldığı söylenebilir: Cinsiyet değişkenine göre okumaya yönelik ilgi ve alışkanlıkta anlamlı olarak kız öğrenciler lehine fark bulunmuştur. Velioglu, Karsu, Çifci, Işıkhan, Umut ve Bayrak (2013) tarafından okuma alışkanlığının geliştirilmesine yönelik yapılan araştırma sonucunda, bilinç öncesi mesajların okumaya yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Arı ve Demir (2013) tarafından kitap okuma alışkanlıklarıyla ilgili çalışmanın örneklemi 278 eğitim fakültesi öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda şu sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir: Katılımcıların okuma alışkanlığına yönelik tutumları, cinsiyet değişkeni açısından kız öğretmen adayları lehinedir ve bu farklılık anlamlıdır. Katılımcıların kitap okuma alışkanlığını etkileyen faktörlerin başında; internet ya da televizyonla fazla zaman geçirme, ders çalışma ve kitapların pahalılığı görülmektedir. Katılımcıların tutumları aile gelir seviyesine, yaşanan yerleşim yerine, anne-baba eğitim durumuna, eğitim görülen anabilim dalına göre anlamlılık göstermemiştir. Darıcan (2014) tarafından yapılan araştırmada, örneklem olarak belirlenen 4. sınıf 511 öğrenciden veri toplanmıştır. Okuma alışkanlığına yönelik olarak yapılan bu araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeyinin anlamlı ve olumlu yönde yüksek olduğu belirlenmiştir. İlgar, İlgar ve Topaç (2015) tarafından okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuma alışkanlığı ile ilgili bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okuma alışkanlığına ilişkin tutumda erkek öğrencilere göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Mezun olunan lise türüne göre ise Anadolu/fen lisesi mezunlarının düz lise mezunlarına oranla okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Anne davranışlarının okumaya ilişkin tutuma etkisine bakıldığında, demokratik tutuma sahip olanların otoriter tutuma sahip olanlara göre daha olumlu düzeyde gözlemlenmiştir. Babanın davranışları ile çocukların okumaya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Koçak, Çermik, Polat ve Şahin (2016) tarafından yapılan çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları kızlar lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Öğrenim görülen bölümler ve sınıf düzeyleri ile ekonomik gelir seviyeleri açısından bir fark belirlenmemiştir. Tuna (2016) tarafından yapılan araştırmada, 7. sınıf öğrencilerinin okuma öncesinde, okuma anında ve sonrasında kullandıkları stratejilerin okuma tutumu, okuduğunu anlama başarısı ve okuma alışkanlığına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, okuma stratejileri; okuma tutumuna, okuduğunu anlama becerisine olumlu katkıda bulunmaktadır. Okuma stratejilerinin okuma alışkanlığı kazanmada etkili olduğu söylenebilir. Ballı (2019) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının Türkçe kullanım duyarlılıkları ve kitap okuma alışkanlıkları açısından orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının çoğunluğunun kitap okumayı sevdiği ve kitap okumanın yararlı olduğuna inandığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışkan (2019) yaptığı çalışmada, aile katımlı okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma motivasyonuna, okuduğunu anlama düzeyine ve okuma tutumuna olumlu katkı sağladığını belirlemiştir. Akça (2020) yaptığı araştırmada örneklemde yer alan halkın okuma alışkanlığına kısmen sahip olduğunu belirlemiş ve kütüphane kullanma konusunda ebeveyn yönlendirmesinin zayıf olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eğitim kurumlarında öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde, öncelikle okumaya ilişkin olumlu tutum kazandırma çalışmaları yapılması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Kanmaz ve Saracaloğlu, 2012: 765). Okuma alışkanlığı edinebilmek için en uygun ortamın oluştuğu süreç örgün eğitim sürecinin olduğu söylenebilir. Eğitim süreci okuma ile yoğun ve planlı bir ilişkinin kurulduğu bir dönemdir. Bu sebeple çocukluk ile gençlik dönemini kapsayan eğitim sürecinin doğru

yöntemlerle verimli bir şekilde değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Üniversite eğitimi aşaması ise bireyin hayatındaki en yoğun eğitim aşaması olduğu için, okumayı alışkanlık haline getirmek için iyi bir fırsattır (Yılmaz, Köse, ve Korkut 2009: 23). Okumaya yönelik duyarlılığın ve bilincin kazandırılması açısından bu dönemin, eğitim kurumları tarafından planlı ve bilinçli bir programla yürütülmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin ve bireylerin okuma alışkanlığı kazanmış bireyler olması istenilen bir durumdur. Bireyin, okuma becerisini kazanması ve alışkanlığa dönüştürerek hayat süresince devamını sağlaması, eğitimin temel amaçları arasında bulunmaktadır. Eğitim hayatında okuma becerilerinin geliştirilmesi için ise devamlı surette belirli bir plan ve programa bağlı olarak okuma etkinliklerinin gerçekleştirilmesi ve okumanın alışkanlığa dönüştürülmesi gerekmektedir (Topçuoğlu Ünal ve Sever, 2013).

Problem Durumu

Okuma becerisinin gelişmesi sırasında ve sonrasında temel amaçlardan biri de okumayı alışkanlık haline getirebilmektir (Türkel ve Ünlüçömert, 2013). Okuma becerisinin alışkanlık haline gelmesi ise sadece fiziki çabaların yeterli olmadığı duygusal bağlamın da etkili olduğu bir süreci ifade eder. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına olumlu yönde katkıda bulunmak ve kitap okuma alışkanlıklarını pekiştirmek için 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Ekim-Haziran ayları arasında aşağıdaki uygulamalardan oluşan etkinlikler uygulanmıştır. Bu uygulamalar şunlardır:

✓ Günlük Kitap Okuma Dersi Uygulaması

Hafta içi her gün ilk ders saatinin ilk on beş dakikası kitap okumaya ayrılmıştır. Bu sürede öğrenciler, öğretim elemanı nezaretinde kendi belirledikleri bir kitabı okumuş, başka herhangi bir akademik faaliyette bulunmamıştır.

✓ Ödüllü Kitap Okuma Yarışması Yapılması

Öğrenciler arasında aylık olarak en çok kitap okuyan ilk beş öğrenci toplu olarak icra edilen törenlerde okul yönetimi tarafından onurlandırılmış ve derecelerine göre sembolik ödüller verilmiştir. Bu uygulama ayda bir kez yapılmıştır.

✓ Biz Bu Ay Ne Okuyoruz? Uygulaması

Öğrencilerin yoğun olarak vakit geçirdikleri sosyal alanlara (derslikler, kafeler vb.) dikkat çekici şekilde oluşturulmuş ayaklı panolar konulmuştur. Söz konusu panolara, okul yöneticilerinden-öğretim elemanlarından ve öğrencilerden seçilen kişilerin fotoğrafları, okuduğu kitabın resmi ve kısa özeti görsel olarak hazırlanıp yerleştirilmiştir. Bu görseller iki haftada bir değiştirilmiştir.

Yapılan bu uygulamalarla, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli bir aşama olarak kabul edilen kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına olumlu yönde katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Tutum, bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşüncüyü kabul veya reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimi (Temizkan 2009: 258) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım dikkate alındığında, okuma alışkanlığı kazanmak için öncelikle tutumun olumlu olması gerektiği söylenebilir. Bu çalışmada bireyin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumunun olumlu yönde değişmesi, kitap okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir aşama olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeden yola çıkılarak çalışmanın problem cümlesi “Kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumuna etkisi ne düzeydedir?” biçiminde oluşturulmuştur.

Amaç ve Önem

Yetişkin bireyler üzerinde yapılmış araştırmalar incelendiğinde, genç yaşlarda kitap okuma alışkanlığı düşük düzeyde olan bireylerin daha sonraki yıllarda da kitap okuma oranlarının düşük olduğu görülmüştür (Kayalan, 2002). Bu durum da göz önüne alındığında öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma çalışmalarının çok önemli olduğu söylenebilir. Bu çalışma, bir meslek yüksek okulunda birinci ve ikinci sınıfta eğitim gören öğrencilere yönelik yapılan kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumuna etkisini saptamak amacıyla yapılmıştır. Bireyin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumunun olumlu yönde değişmesi, kitap okuma

alışkanlığı kazanmasında önemli bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde okuma alışkanlığı oranının düşük olduğu, bu alanda yapılan araştırmaların ve alan uzmanlarının üzerinde uzlaştığı bir durumdur ve bu bir sorun durumu olarak tanımlanabilir. Bu araştırma, “Bu sorun durumuna çözüm bulmak amacıyla ne yapılabilir?” sorusundan yola çıkmıştır. Alanyazında okuma alışkanlığı ile ilgili durum saptaması yapan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışma, “bir süreç iyileştirme çalışması” olması yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Bu araştırma, kitap okuma etkinlikleriyle planlanmış bir süreçte, okuma alışkanlığına yönelik tutumun değişimini izlemektedir. Bu yönüyle özgün bir araştırma olduğu değerlendirilmektedir. Alanyazın araştırmacıları ve öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumunu olumlu yönde geliştirmek isteyen eğitimciler için de katkı sağlayıcı olabilecektir.

Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

Bu araştırmanın problem cümlesini “Kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

Problem cümlesine bağlı olarak alt problem cümleleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Birinci sınıf ile ikinci sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum öntest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır??
2. Birinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutum öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. İkinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutum öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Birinci sınıfile ikinci sınıf öğrencilerinin Kitap okumaya yönelik tutum sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sınırlılıklar

1. Bu çalışmaya konu olan araştırma, araştırmanın yapıldığı okul ile sınırlıdır.
2. Çalışma, “rastlantısal örneklem” yöntemi esas alınarak belirlenmiş birinci sınıf düzeyinde 50, ikinci sınıf düzeyinde 54 öğrenci olmak üzere toplam 104 öğrenciyle sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin, ölçeği doğru, içten ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli / Deseni

Araştırmada yöntem olarak kontrol grupsuz yarı deneysel desenli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma desenine uygun olarak öntest ve sontest kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç, tek gruba ait öntest ve sontest değerlerinin karşılaştırılması ve anlamlı bir farkın olup olmadığının tespit edilmesidir. Deneye katılanların bağımlı değişkene ilişkin ölçüm işlemleri yapılmıştır. Bu işlem yapılırken aynı örneklem kullanılır ve aynı ölçme araçlarıyla ölçümler yapılır, değerlendirmeye tabi tutulur (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2008: 198).

Çalışmada, uygulanan kitap okuma etkinliklerinin önlisans seviyesindeki öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumunda değişim meydana getirip getirmediği ve varsa değişimin anlamlılık düzeyi incelenmiştir. Bu modelin çalışmada kullanılmasının nedeni, kitap okuma etkinliklerinin okulda eğitim gören bütün öğrencilere yönelik olması ve araştırmada kontrol grubunun olmamasıdır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, araştırmanın yapıldığı meslek yüksekokulunda öğrenim gören tüm öğrenciler (952 öğrenci) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden “rastlantısal örneklem”

yöntemiyle belirlenmiş 104 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemde birinci sınıf düzeyinde 50, ikinci sınıf düzeyinde 54 olmak üzere toplamda 104 öğrenci yer almıştır. Araştırmaya konu olan kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin tamamına yönelik olması nedeniyle araştırmada kontrol grubu bulunmamaktadır.

Tablo 1’de örneklemde yer alan öğrencilerin sınıf bilgilerine yönelik bilgiler bulunmaktadır:

Tablo 1. Örneklem Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı Tablosu

Sınıf	Toplam (f)	Yüzde
1.Sınıf	50	48.0769
2.Sınıf	54	51.9230
Toplam (f)	104	100

Tablo 1’de açıklandığı üzere örneklemdeki 104 katılımcının %48.0769’u (f=50) birinci sınıfta, %51.9230’u (f=54) ikinci sınıfta eğitim görmektedir.

Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmada, Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen geçerliği ve güvenilirliği önceden saptanmış, “Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” (KOAYTÖ) kullanılmıştır. Gömleksiz (2004) tarafından ölçek geliştirme ile ilgili yapılan işlemler aşağıdaki gibi aktarılmıştır:

Ölçek geliştirme çalışması kapsamında ilgili literatür, öğrenci görüşleri ve uzman yargısı sonucunda ilk olarak 38’i olumlu, 25’i olumsuz toplam 67 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 10.0 programı kullanılmıştır. 67 maddeden oluşan ölçek ilk analiz işlemleri için 197 öğrenciye uygulanmış, faktör yükü .35 ve .35’in üstünde olan maddeler işler durumda kabul edilerek ikinci analiz için seçilmiştir. Ölçek, 21’i olumlu, 9’u olumsuz olmak üzere 30 maddeden oluşmaktadır. Asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizi sonuçlarına göre ölçek, altı alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin bütün olarak alpha güvenirlik katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ait altı alt boyutun Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları sırasıyla .78, .73, .72, .70, .75, .79 şeklinde bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ölçeğin gerek bütün olarak, gerekse alt boyutlar açısından güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. İlk analiz sonuçlarına göre ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri 0.74, Bartlett testi 4628,171 olarak bulunmuştur. İlk analiz işleminden önce ölçekte 38’i olumlu, 25’i de olumsuz olmak üzere toplam 67 tutum cümlesi bulunmaktaydı. İlk analiz sonucunda 30 madde işler durumda bulunmuştur. İşler halde bulunan 30 madde için ayrıca bir kez daha faktör analizi işlemleri yapılmıştır. İkinci analizde KMO değeri 0.83, Bartlett test ise 2202,200 olarak bulunmuştur. Buna göre Bartlett testinin sonucu 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bartlett testine göre değişkenler arasında bir korelasyon bulunmakta ve faktör analizi bu değişkenlere uygulanmaktadır. Ölçeğin bütün olarak Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.88 şeklinde bulunmuştur. Bütün bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerle ilgili analiz için; t-testi ve karşılaştırma istatistikleri için bağımlı iki örnek t-testi yöntemi kullanılmış olup yapılan testlerle bulgular beraber açıklanmıştır. Araştırmanın normallik dağılımı incelenmiş ve parametrik testler grubuna girdiği saptanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.0 programı kullanılmış ve yorumlar yapılmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde; t-testi ve karşılaştırma istatistikleri için bağımlı iki örnek t-testi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, geçerliği ve güvenilirliği önceden saptanmış, “Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” (Gömleksiz, 2004) kullanılmıştır. Uygulanan Bartlett testinin sonucu 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bartlett testine göre değişkenler arasında bir korelasyon bulunmakta ve faktör analizi bu değişkenlere uygulanmaktadır. Ölçeğin bütün olarak Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0.88 şeklinde bulunmuştur (Gömleksiz, 2004). Bütün bu

sonuçlara göre ölçeğin ve bu ölçek uygulanarak yapılan araştırmanın geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı tarafından, bu çalışmanın uygulamalarını oluşturan ödüllü kitap okuma yarışması, günlük kitap okuma dersi uygulaması ve Biz Bu Ay Ne Okuyoruz? uygulamalarının icrası ve koordinesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya yönelik verilerin elde edildiği ön ve sontestler araştırma evreninden “rastlantısal örneklem” yöntemine göre seçilen örnekleme uygulanmıştır. Veriler, t-testi ve karşılaştırma istatistikleri için bağımlı iki örnek t-testi yöntemiyle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın Problem Cümlesine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Bu araştırmanın problem cümlesi olan “Kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına etkisi var mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 1. Öntest-Sontest KOAYTÖ Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımlı İki Örnek t-Testi Sonuçları Tablosu

	Öntest		Sontest		n	r	t	sd	p
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss					
Tutum	107.0	19.66	129,92	10,67	104	.14	11.12	103	.00

Tablo 2’de öntest-sontest Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımlı iki örnek t-Testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin öntest puan ortalamaları 107.00 iken; sontest puan ortalamaları 129,92’dir. Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.01$). Deney sürecinde uygulanan işlemin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı düzeyde etkilediği söylenebilir. Öntest-sontest puanları arasındaki ilişki 0,14’tür. Bu değer düşük olup; öntest puanları düşük olanların sontest puanlarının da düşük olduğu veya öntest puanları yüksek olanların sontest puanlarının da yüksek olduğu anlamına gelmez.

Tablo 3. KOAYTO maddelerinin öntest aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Öntest		\bar{x}	Ss
1.	Kitap okumayı sevmiyorum.*	3,80	1,19
2.	Kitap okuma alışkanlığım yok.*	3,37	1,26
3.	Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.*	4,01	1,03
4.	Kitap okumayı gereksiz buluyorum.*	4,42	0,88
5.	Kitap okumaktan nefret ediyorum.*	4,39	0,89
6.	İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.*	4,32	1,02
7.	Hiç kitap okumuyorum.*	4,19	0,98
8.	Boş zamanlarımda kitap okumak hoşuma gider.	3,16	1,18
9.	Okumanın önemini yeterince kavranmadığı inancındayım.*	2,24	1,15
10.	İyi bir okuyucu olabileceğime inanıyorum.	3,24	1,25
11.	Kitap okumayı gerekli buluyorum.	3,51	1,29
12.	Okuma kulüplerinin oluşturulmasını istiyorum.	2,80	1,39
13.	Gazete okumayı gereksiz buluyorum.*	4,16	1,27
14.	Gazetelerin etki alanının çok geniş olduğuna inanıyorum.	3,26	1,35
15.	Okuma duyguları ifade etme kolaylığı sağlar.	3,68	1,33
16.	Yabancı klasikleri okumayı seviyorum.	2,61	1,11
17.	Kitap okuma insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı etkiler.	3,57	1,28
18.	Kitap okuma hızlı düşünme alışkanlığı kazandırır.	3,70	1,28
19.	Okuma zihinsel kapasitemizi artırır.	3,69	1,25
20.	Türk klasiklerini okumayı seviyorum.	3,35	1,18
21.	Okuma hayal dünyamızı geliştirir.	3,68	1,28

22.	Okuma çok yönlü düşünme becerisi oluşturur.	3,76	1,22
23.	Kitap okuma analiz, sentez ve yorumlama becerisini geliştirir.	3,72	1,22
24.	Okuma bilmediğimiz dünyaların kapılarını açar.	3,67	1,23
25.	Farklı tür kitaplar okumak hayata bakış açımızı etkiler.	3,53	1,32
26.	Okuma sayesinde geçmişle günümüz arasında bağlantı kurabiliriz.	3,63	1,26
27.	Gelişigüzel kitap okumam, kitap konusunda seçiciyim.	3,26	1,34
28.	Okumanın vizyonumuzu geliştirebileceği inancındayım	3,48	1,36
29.	Kendime ait bir kitaplığımın olmasını istiyorum.	3,32	1,39
30.	Okuma becerisinin sınavlardaki başarıyı olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.	3,36	1,37

Tablo 3'te Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum maddelerinin öntest aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Elde edilen verilere göre “Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{x}=4,01$, $ss=1,03$); “Kitap okumayı gereksiz buluyorum.” ($\bar{x}=4,42$, $ss=,88$); “Kitap okumaktan nefret ediyorum.” ($\bar{x}=4,39$, $ss=,89$); “İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.” ($\bar{x}=4,32$, $ss=1,02$); “Hiç kitap okumuyorum.” ($\bar{x}=4,19$, $ss=,98$) gibi olumsuz maddelerin ortalamalarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ortalaması en düşük madde ise “Yabancı klasikleri okumayı seviyorum.” ($\bar{x}=2,61$, $ss=1,11$) maddesi olmuştur. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum maddelerinin öntest aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarının düşük olduğu, okumayı sevmedikleri, kitap okumayı gereksiz buldukları ve kitap okumadıkları söylenebilir.

Tablo 4. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği maddelerinin sontest aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği Sontest		\bar{x}	Ss
1.	Kitap okumayı sevmiyorum.*	3,72	1,36
2.	Kitap okuma alışkanlığım yok.*	3,69	1,14
3.	Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.*	4,11	1,05
4.	Kitap okumayı gereksiz buluyorum.*	4,47	0,78
5.	Kitap okumaktan nefret ediyorum.*	4,48	0,89
6.	İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.*	4,39	0,86
7.	Hiç kitap okumuyorum.*	4,21	1,02
8.	Boş zamanlarımda kitap okumak hoşuma gider.	4,41	1,02
9.	Okumanın öneminin yeterince kavranmadığı inancındayım.*	2,44	1,26
10.	İyi bir okuyucu olabileceğime inanıyorum.	4,59	0,75
11.	Kitap okumayı gerekli buluyorum.	4,75	0,62
12.	Okuma kulüplerinin oluşturulmasını istiyorum.	4,46	0,90
13.	Gazete okumayı gereksiz buluyorum.*	4,27	1,08
14.	Gazetelerin etki alanının çok geniş olduğuna inanıyorum.	4,23	0,89
15.	Okuma duyguları ifade etme kolaylığı sağlar.	4,54	0,71
16.	Yabancı klasikleri okumayı seviyorum.	3,88	1,13
17.	Kitap okuma insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı etkiler.	4,54	0,67
18.	Kitap okuma hızlı düşünme alışkanlığı kazandırır.	4,65	0,54
19.	Okuma zihinsel kapasitemizi artırır.	4,64	0,52
20.	Türk klasiklerini okumayı seviyorum.	4,25	0,89
21.	Okuma hayal dünyamızı geliştirir.	4,58	0,63
22.	Okuma çok yönlü düşünme becerisi oluşturur.	4,56	0,71
23.	Kitap okuma analiz, sentez ve yorumlama becerisini geliştirir.	4,62	0,61
24.	Okuma bilmediğimiz dünyaların kapılarını açar.	4,53	0,67
25.	Farklı tür kitaplar okumak hayata bakış açımızı etkiler.	4,65	0,48
26.	Okuma sayesinde geçmişle günümüz arasında bağlantı kurabiliriz.	4,57	0,57
27.	Gelişigüzel kitap okumam, kitap konusunda seçiciyim.	4,34	0,83
28.	Okumanın vizyonumuzu geliştirebileceği inancındayım	4,56	0,71
29.	Kendime ait bir kitaplığımın olmasını istiyorum.	4,37	0,80
30.	Okuma becerisinin sınavlardaki başarıyı olumlu yönde etkilediğine inanıyorum.	4,41	0,78

Tablo 4'te Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum maddelerinin sontest aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Elde edilen verilere göre ortalaması en düşük madde “Okumanın öneminin yeterince kavranmadığı inancındayım.” ($\bar{x}=2,44$, $ss=1,26$) maddesi ile “Yabancı klasikleri

okumayı seviyorum.” ($\bar{x}=3,88$, $ss=1,13$) maddeleri olmuştur. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum son test aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarının deneysel uygulama sonunda arttığı söylenebilir.

Araştırmanın Birinci Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

“Birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerinin Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum (KOAYTÖ) öntest verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için elde edilen verilere ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 2. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği öntest puanlarının sınıf değişkenine göre t-testi sonuçları

Faktör	Grup	N	\bar{x}	Ss	t	p
Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum	1. Sınıf	50	105,08	19,45	0,14	0,33
	2. Sınıf	54	108,79	19,87		

Tablo 5’te birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin deneysel işlem öncesi kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan t-testi sonuçları verilmiştir. Birinci sınıf Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum öntest puanları aritmetik ortalaması 105,08 iken; ikinci sınıf öntest puanları aritmetik ortalaması ise 108,79’dur. Her iki sınıf öğrenciler için öğrencilerin kitap okuma etkinlikleri öncesinde okuma alışkanlığına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

“Birinci sınıf öğrencilerinin KOAYTÖ öntest ile KOAYTÖ son test verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için elde edilen verilere ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Öntest-Sontest KOAYTÖ Puanlarına İlişkin Bağımlı İki Örnek t-Testi Sonuçları

Tutum	Öntest		Sontest		n	r	t	sd	p
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss					
	105,08	19,45	130,64	8,97	50	.18	9,09	49	.000

Tablo 6’da birinci sınıf öğrencilerin öntest-sontest Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımlı iki örnek t-Testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin öntest puan ortalamaları 105,08 iken; sontest puan ortalamaları 130,64’tür. Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.01$). Deney sürecinde uygulanan işlemin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği söylenebilir. Öntest-sontest puanları arasındaki ilişki 0,18’dir. Bu değer düşük olup; öntest puanları düşük olanların sontest puanlarının da düşük olduğu veya öntest puanları yüksek olanların sontest puanlarının da yüksek olduğu anlamına gelmez.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

“İkinci sınıf öğrencilerinin KOAYTÖ öntest ile KOAYTÖ son test verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için elde edilen verilere ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. İkinci Sınıf Öğrencilerin Öntest-Sontest KOAYTÖ Puanlarına İlişkin Bağımlı İki Örnek T-Testi Sonuçları

Tutum	Öntest		Sontest		n	r	t	sd	p
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss					
	108,79	19,87	129,25	12,09	54	.12	6,86	53	.000

Tablo 7’de ikinci sınıf öğrencilerin öntest-sontest kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımlı iki örnek t-Testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin öntest puan ortalamaları 108,79 iken; sontest puan ortalamaları 129,25’tir. Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.01$). Deney sürecinde uygulanan işlemin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği söylenebilir. Öntest-sontest puanları arasındaki ilişki 0,12’dir. Bu değer düşük olup; öntest puanları düşük olanların sontest puanlarının da düşük olduğu veya öntest puanları yüksek olanların sontest puanlarının da yüksek olduğu anlamına gelmez.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerin KOAYTÖ sontest verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır? problemi için elde edilen verilere ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği puanlarının sınıf sontest değişkenine göre t- testi sonuçları

Faktör	Grup	N	\bar{x}	Ss	t	p
Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum	1.Sınıf	50	130,64	8,97	0,65	0,50
	2.Sınıf	54	129,25	12,09		

Tablo 8’de birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin deneysel işlem sonrası kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan t-Testi sonuçları verilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum sontest puanları arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Birinci sınıf Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum sontest puanları aritmetik ortalaması 130,64 iken; ikinci sınıf sontest puanları aritmetik ortalaması ise 129,25’dir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Alanyazında kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumu inceleyen birçok araştırma olmasına rağmen bu tutumun, kitap okuma etkinlikleriyle planlanmış bir eğitim sürecinin başlangıcında ve sonunda meydana gelmesi olası değişimini izleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Çalışma bu yönüyle özgünlük taşımakta ve öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitimcilere, deneysel olarak geçerliliği kanıtlanmış bir fikir sunmaktadır.

Bu çalışma ile okuma alışkanlığına yönelik tutumun değişimini gözlemleyen bir çalışma olması yönüyle benzerlik gösteren Velioğlu vd. (2013) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bunun için bilinç öncesi mesajların etkisi üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda varılan sonuçlardan biri de “bilinç öncesi mesajların okumaya yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği” olmuştur. Alanyazında benzer türde “kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumun kitap okuma etkinlikleriyle değişimini” gözlemleyen çalışmalara rastlanmasa da durum tespiti yapan birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmanın öntest verileri yapılan kitap okuma etkinliklerinden bağımsız olarak değerlendirildiğinde bir durum çalışmasıdır. Bu yönüyle alanyazındaki diğer çalışmalar gibi bir durum tespiti olarak da görülebilir. Bu açıdan alanyazında okuma alışkanlığına yönelik tutumla ilgili yapılan araştırmalarla karşılaştırma yapıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı, birçok çalışmanın bu araştırmayı desteklediği görülmektedir. Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin’in yaptığı araştırmaya göre öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarından yoksun oldukları belirlenmiştir (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003). Yılmaz ve Benli (2010) tarafından, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığıyla ilgili bir araştırma yapılmıştır. Veriler 400 öğrenciden anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada şu sonuçlara varılmıştır: Öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu fark kız öğrenciler lehinedir. Sınıf değişkenine göre ise anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Arslan, Çelik ve Çelik (2009) tarafından kitap okuma alışkanlığı ile ilgili üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin,

kitap okumaya ilişkin tutumunun daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Beden Eğitimi Öğretmenliği öğrencilerinin kitap okumayı daha çok sevdiği söylenebilir. Batur, Gülveren ve Bek (2010) tarafından 420 öğretmen adayı üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin genel olarak okuma alışkanlığına karşı olumlu tutum sergiledikleri ve sınıf bazında ise 3.sınıf öğrencilerin daha olumlu tutum sergiledikleri gözlenmiştir. Bu sonuç ile alanyazındaki araştırma sonuçları farklılık göstermektedir. Alanyazında yapılan birçok çalışmada sınıf değişkenine göre fark tespit edilememiştir.

Bu araştırmanın problem cümlesini “Kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmuştur.

Bu kapsamda, öncelikle kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum maddelerinin öntest aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Buna göre; “Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{x}=4,01$ ss=1,03); “Kitap okumayı gereksiz buluyorum.” ($\bar{x}=4,42$ ss=,88); “Kitap okumaktan nefret ediyorum.” ($\bar{x}=4,39$ ss=,89); “İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.” ($\bar{x}=4,32$ ss=1,02); “Hiç kitap okumuyorum.” ($\bar{x}=4,19$ ss=,98) gibi olumsuz maddelerin ortalamalarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ortalaması en düşük madde ise “Yabancı klasikleri okumayı seviyorum.” ($\bar{x}=2,61$ ss=1,11) maddesi olmuştur. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum öntest aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre; kitap okuma etkinlikleri öncesinde, öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarının düşük olduğu, okumayı sevmedikleri, kitap okumayı gereksiz buldukları ve kitap okumadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin kitap okuma etkinlikleri sonrası tutum değişimlerinin belirlenebilmesi için Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum son test aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Elde edilen verilere göre ortalaması en düşük madde “Okumanın öneminin yeterince kavranmadığı inancındayım.” ($\bar{x}=2,44$ ss=1,26) maddesi ile “Yabancı klasikleri okumayı seviyorum.” ($\bar{x}=3,88$ ss=1,13) maddeleri olmuştur. Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum son test aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarının deneysel uygulama sonunda arttığı görülmüştür.

Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ilktest ve son test puanları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımlı iki örnek t-Testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin öntest puan ortalamaları 107.00 iken; son test puan ortalamaları 129,92’dir. Öğrencilerin öntest-son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.01$). Yapılan bu testler sonucunda; deney sürecinde uygulanan kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın alt problemlerine yönelik sonuçlar ise aşağıda açıklanmıştır.

“Birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum (KOAYTÖ) öntest verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için elde edilen veriler incelenmiştir. Birinci sınıf KOAYTÖ öntest puanları aritmetik ortalamasının 105,08 ikinci sınıf öntest puanları aritmetik ortalaması ise 108,79 olduğu görülmüştür. Her iki sınıf öğrenciler için öğrencilerin kitap okuma etkinlikleri öncesinde okuma alışkanlığına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

“Birinci sınıf öğrencilerinin KOAYTÖ öntest ile KOAYTÖ son test verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” alt problemi için birinci sınıf öğrencilerin öntest-son test kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanları arasında bağımlı iki örnek t-Testi yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin öntest puan ortalamaları 105,08 iken; son test puan ortalamaları 130,64’tür. Öğrencilerin öntest-son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.01$). Deney sürecinde uygulanan işlemin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği söylenebilir. Öntest-son test puanları arasındaki ilişki 0,18’dir. Bu değer düşük olup; öntest puanları düşük olanların son test puanlarının da düşük olduğu veya öntest puanları yüksek olanların son test puanlarının da yüksek olduğu anlamına gelmemektedir.

“İkinci sınıf öğrencilerinin KOAYTÖ öntest ile KOAYTÖ son test verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için ikinci sınıf öğrencilerin öntest-son test kitap okuma alışkanlığına yönelik

tutum puanları arasında bağımlı iki örnek t-Testi yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin öntest puan ortalamaları 108,79 iken; sontest puan ortalamaları 129,25'tir. Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.01$). Deney sürecinde uygulanan işlemin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği söylenebilir. Öntest-sontest puanları arasındaki ilişki 0,12'dir. Bu değer düşük olup; öntest puanları düşük olanların sontest puanlarının da düşük olduğu veya öntest puanları yüksek olanların sontest puanlarının da yüksek olduğu anlamına gelmemektedir.

“Birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerin KOAYTÖ sontest verileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” problemi için t-Testi yapılmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum sontest puanları arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Birinci sınıf Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum sontest puanları aritmetik ortalaması 130,64 iken; ikinci sınıf sontest puanları aritmetik ortalaması ise 129,25'dir.

Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği öntest ve sontest puanları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımlı iki örnek t- testi sonuçları göre; öğrencilerin öntest puan ortalamaları 107,00 iken; sontest puan ortalamaları 129,92'dir. Öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$). Deney sürecinde uygulanan işlemlerin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kitap okuma etkinliklerinin, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumuna etkisinin araştırılması amacıyla yapılan bu çalışmanın sonuçlarından hareketle eğitimciler ve alanyazın araştırmacılarına yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Bu çalışmanın deneysel sürecinde uygulanan etkinlikler, farklı eğitim seviyelerindeki kurumlarda (özellikle ilköğretim, ortaokul ve lise) ve öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulanabilir.
2. Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenlerine bu çalışmada kullanılan etkinliklerin tanıtılması için seminerler verilebilir.
3. Bu çalışmada kullanılan etkinliklerin başka değişkenlere etkisine yönelik deneysel çalışmalar ve etkinliklere ilişkin öğrenci görüşlerini betimleyen nitel çalışmalar yapılabilir.
4. Bu çalışmada kullanılan etkinliklerin okuma alışkanlığına yönelik tutumu olumlu anlamda etkilediği belirlenmiş olup okuma alışkanlığına etkisi araştırma konusu yapılabilir.
5. Alanyazında yapılan araştırmalara bakıldığında okuma alışkanlığına yönelik tutumun gelişimini izleyen araştırmaların oldukça az olduğu görülmüştür. Okuma alışkanlığına yönelik tutumun gelişiminin araştırılmasına yönelik farklı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akça, Ş. (2020). *Kırıkkale'de halk kütüphanesi kullanımı ve okuma alışkanlığı ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Arı, E., & Demir, M. K. (2013) İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arslan, Y., Çelik, Z., & Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Balci, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir inceleme*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ballı A. (2019) *Öğretmen adaylarının Türkçe kullanımına karşı duyarlılıkları ile kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Batur, Z., Gülveren, H., & Bek, H. (2010) Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak eğitim fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49,

- Bircan, İ., & Tekin M. (1989). Türkiye’de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları, *Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi dergisi*, 22(1), 393–410.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 8.Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, E. F. (2019) *Aile katılımlı okuma etkinliklerinin ilkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisine, okuma motivasyonuna ve okuma tutumuna etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Darıcan, A. M. (2014). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 185-195.
- Hanedar, R. T. (2011). *8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduğunu anlama becerileri üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İlgar, L., İlgar, Ş., & Topaç, N. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 99-116.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. 5. Baskı, İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İnnalı, H. Ö., & Aydın İ. S. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okur öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages*, 9, 651-682.
- İşeri, K. (1998). Okuma ediminin eğitimsel işlevi. *Tömer Dil Dergisi*, 70, 5-18.
- Kanmaz, A., & Saracaloğlu A. S. (2012). Okuduğunu anlama stratejisi kullanımının, okumaya yönelik tutum ve kalıcılığa etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 764-776.
- Kayalan, M. (2002). *Etkili ve hızlı okuma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Koçak, B., Çermik, F., Polat, S., & Şahin, N. (2016). Öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 395-411.
- Odabaş, H. Odabaş, Z., & Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465
- Öncül, R., (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*, Ankara: MEB Yayınları.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., & Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 149-157.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Topçuoğlu Ünal, F., & Sever, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel okumaya yönelik özyeterlik algıları, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 33-42.
- Tuna, L. (2016). *Okuma stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasına, okuma tutumuna ve okuduğunu anlama becerisine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkel, A., & Ünlüçömert, N. (2013). Öğretici metinlere yönelik yaratıcı okuma uygulaması örneği ve sürece ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages*, 8(12), 1345-1358.
- Uslu Üstten, A., & Pilav, S. (2014). Lise öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 764-782.
- Ünal, M. (2012). *6. sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının okuduğunu anlamaya olan etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Velioglu, M. N., Karsu, S., Çifci, S., Işıkhan, P. A., Umut, M. Ö., & Bayrak, E. (2013). Bilinç öncesinden bilinç sonrası yolculuk: okuma alışkanlığı kazandırılmasına dönük üniversite öğrencileri üzerinde karma bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 171-190.
- Yıldız, Ç. D., & Yavuz, M. (2012). Etkili konuşma ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 7(2), 319-334.
- Yılmaz, B., Köse, E., & Korkut Ş. (2009). Hacettepe üniversitesi ve Bilkent üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk kütüphaneciliği* 23, 1 (2009), 22-51. *World Sciences Academy* 2012, Volume: 7, Number: 2.
- Yılmaz, B., Kose, E., & Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.

Yılmaz, M., & Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.

Yurdakal, İ. H., & Kırmızı, F. S. (2019). Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *İlköğretim Online*, 18(2), 714-733.

EXTENDED ABSTRACT

Reading has gained functionality in human life with the invention of writing; with the social, cultural, political and technological developments reading has been seen as a significant necessity, nowadays, it has become one of the indispensable elements of human and social life. Today, while the operational dimension of reading applies to almost everyone, it becomes a habit or lifestyle, and it is a distinctive feature. In this context, the most important contribution of the educational institutions to the educated is to gain a positive attitude towards the reading and the habit of reading. This research follows the change in attitude towards reading habits in a process planned with book reading activities. In this respect, it might be a contributor to literature researchers and educators who desire to boot their students' attitude towards reading habits in a positive way. In this study, in order to contribute positively to students' attitudes towards reading, an application that includes daily reading lectures, award-winning book reading competitions and an activity called "What are we reading this month?" has been created. Daily Book Reading Lesson: Every weekday, the first quarter of first class hour is devoted to reading a book. During this period, students read a book they choose under the supervision of the instructor. During this period, no lesson is taught, no homework is done, only the book is read. Award Winning Book Reading Competition: The first five ones among students who read the most books per month are honored by the school administration in ceremonies that is held collectively and symbolic awards are given. This application is carried out once a month. What Are We Reading This Month?: Remarkably formed free-standing boards are placed in social areas (classrooms, cafes, etc.) where students spend their time intensely. Photographs of selected people from school administrators, academic staff and students, a picture of the book they read, and a brief summary of the book are visually prepared and placed on these boards. These images are refreshed every two weeks. With these practices, it is aimed to contribute positively to the attitudes of students towards the habit of reading books, which is considered an important step in gaining the habit of reading books. Attitude is "an emotional readiness or tendency of individuals that is observed as accepting or rejecting a certain person, group, institution or a thought" (Temizkan 2009: 258). Considering that it is defined by Temizkan in this way, it is understood that the attitude must first be positive in order to gain a reading habit. This syllabus was implemented between January and August 2017-2018 academic year. Pre - test and post - test was applied before and after the curriculum. The study was conducted according to a single group quasi-experimental design method. For data analysis; Dependent two-sample t-test method has been used for t-test and comparison statistics, and the results have been explained together with the tests performed. The normality distribution of the study has been examined and it has been determined that it has been included in the parametric tests group. SPSS 20.0 program was used in the analysis of the data and comments were made. The universe of the study has consisted of all students studying at vocational high school. The sample that has been determined according to the random sample method has consisted of 50 students in the first grade level and 54 students in the second grade level and they are 104 students in total. In the study, its validity and reliability were predetermined and "Attitude Toward Reading Habits Scale" (Gömleksiz, 2004) was used. The attitude scale is composed of 30 items (21 positive, 9 negative). According to the analysis results of the basic components, the scale has 6 sub-dimensions. The Cronbach Alpha reliability coefficients of these sub-dimensions are .78, .73, .72, .70, .75, and .79, respectively. As a whole, the scale has 0.88 alpha reliability coefficient. According to these data, the scale is a reliable scale both as a whole and in terms of sub-dimensions. As a result of the research, it was concluded that the book reading activities applied in the experimental process affected students' attitudes towards reading habits in a significant and positive way (pre-test mean scores of students: 107.00 posttest mean scores: 129,92). The following results were reached for the sub-problems of the research: It has been determined that there has been a significant difference in favor of the posttest between the pretest and posttest results of the first graders. It has been determined that there has been a significant difference between the pre-test

and post-test results of the second year students and in favor of the post-test. When the attitudes of the first grade and second grade students towards the reading habits were compared before the application, no significant difference could be determined between them. When the first class and second grade students' attitudes towards reading habits were compared after the application, a significant difference could not be determined between them, either.

IJTASE